

جغرافیای نظامی

(قسمت شانزدهم)

شبکه ارتباطی

سرلشکر پاسدار دکتر سید یحیی صفوی
استادیار دانشگاه امام حسین(ع)

چکیده

شبکه ارتباطی و راههای دسترسی از مهمترین عناصر مورد توجه جغرافیای نظامی است، طبقه‌بندی شبکه ارتباطی، نوع دسترسی و شرایط مناسب حمل و نقل و جابه‌جایی نیروی انسانی و باربری از یک سو، دسترسی مطمئن به خطوط ارتباطی اساسی و مسیرهای عبوری پلها، گذرها، تنگه‌ها، تونلها و ساختمان‌ها از طرف دیگر از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردارند. وضعیت جاده‌ها، راه‌آهن، بنادر، فرودگاهها و آبراهه‌های داخلی که عملیات نظامی را تسهیل می‌بخشد و چگونگی پشتیبانی نیروها را میسر می‌سازد در جغرافیای نظامی جایگاه ویژه‌ای دارد و بسیاری از تصمیم‌گیریهای نظامی را متأثر می‌سازد.

خطوط ارتباطی

از آنجایی که زمان هیچ‌گاه قابلیت بازیابی ندارد می‌توان به اهمیت زمان در صحنه‌های نبرد پی‌برد. فرماندهان خبره نظامی به خوبی آگاهی دارند که

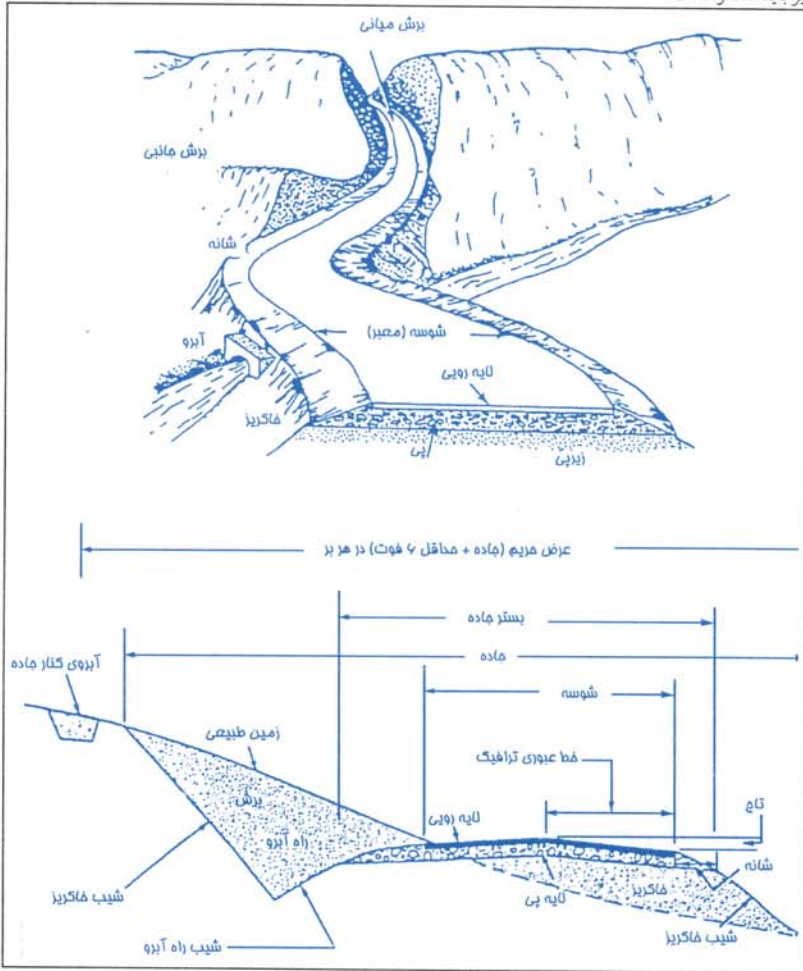
حتی چند دقیقه می‌تواند سرنوشت جنگ را رقم بزند و از همین رو پیروزی یا شکست در میدانهای نبرد به همین دقایق ناچیز وابستگی دارد. به همین خاطر است که فرماندهان آگاه به مسائل نظامی همواره در تلاش هستند از خطوط ارتباطی زمینی، هوایی و فضایی که کشورهای مختلف دارای منابع اساسی و سرزمینها را بهم پیوند می‌زند و صحنه‌های عملیات نظامی را با یکدیگر متصل می‌سازد، پشتیبانی برای استقرار نیروهای مسلح را تسهیل می‌بخشد، حرکت نیروها را از موقعیت کنونی در نقطه الف به نقاط از پیش تعیین شده الف، پ و ت را ساده می‌سازد و آنگاه به نیروها امکان می‌دهد که پس از رسیدن به اهداف خود برای حرکت‌های جدید دست به آرایش بزنند و بهترین استفاده را ببرند، شناخت کاملی حاصل نمایند. دسترسی مطمئن به خطوط ارتباطاتی اساسی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است، زیرا نیروهای مسلح مدرن و بزرگ امروزی برخلاف پیشینیان خود، قادر به ادامه حیات در بیرون از سرزمین خود نمی‌باشند.

ارابه‌های داس دار که توسط ارتش ایران در زمان کوروش استفاده می‌شد نمونه یک سلاح پیشرفته جنگی چرخدار در آن زمان بود. در سال ۱۹۳۰ میلادی آدلف هیتلر اتوبانهای چندراهه را ساخت تا از این طریق بتواند سریعاً نیروهای مسلح خود را از یک طرف به طرف دیگر حرکت دهد و در آن زمان هیچ کدام از مسیرها و جاده‌ها به هیچ وجه از بین نرفت و یا اینکه کمتر نگریدند.

از اینرو فرماندهان و نیروهای ستادی در هر رده‌ای باید از موقعیت کنونی جاده‌ها، راه‌آهن، بنادر، فرودگاهها، آبراهه‌های داخلی و خطوط لوله که عملیات‌های نظامی را تسهیل می‌بخشد و پشتیبانی لجستیکی را آسان می‌سازد، به خوبی آگاهی داشته باشند. تواناییها، محدودیت‌ها و آسیب پذیری‌های راهها و جاده‌های اصلی نیاز به توجه خاص دارد. گلوگاهها، راههای فرعی و کمربندی، نیازهای تعمیر و نگهداری و امکانات احداث راههای جدید را نیز باید مدنظر داشت.

**شناسایی
راهها و مسیرها**
ژنرال
ژرژ پتن قبل از
اینکه نیروهای
سوم او وارد
کشور فرانسه
گردند کتاب
Norman

Conquest را
مورد بررسی
و مطالعه دقیق
و کامل قرار
داد. وی توجه
خاصی به
جاده‌هایی
داشت که
ویلیام در
عملیاتی
خود در
نورماندی و
بریتانیا
استفاده نموده
بود. همچنین
او متوجه
گردید که
راهها در قرون
وسطی در
زمینهای
سخت و
محکم بودند و

جاده‌ها

از مهمترین
عناصر در
عملیاتی
نظامی
و کشورداری
جاده‌ها
می‌باشند.
جاده‌ها برای
حمل و نقل
نیرو،
تجهیزات
نظامی و
تدارک، دارای
اهمیت
فوق‌العاده‌ای
می‌باشند.
در پنج قرن
قبل از میلاد
جاده‌هایی که
از نظر نظامی
و حکومتی
دارای اهمیت
بودند در ایران
احداث شد،
از مهمترین این
جاده‌ها می‌توان
به راه شاهی که
از شوش
تاسارد در

آسیای صغیر ادامه داشت اشاره نمود.

طول این جاده ۱۵۰۰ مایل بوده که یک سوارکار می‌توانست آن را در مدت پانزده روز طی نماید.^(۱)

به راحتی می‌توانستند از آن جاده‌ها رفت و آمد و حمل و نقل نمایند.
به هر حال، معمولاً و اصولاً شناسایی و دسته‌بندی مسیرها و جاده‌ها
لازم و ضروری می‌باشد، به دلیل اینکه یافته‌های تاریخی، نقشه‌ها و تصاویر

سر‌ی‌ا‌ی‌ه‌س‌از‌ی‌گ‌ر‌د‌ن‌د. ب‌ن‌اب‌ر‌ا‌ی‌ن‌م‌س‌ی‌ر‌ه‌ا‌ی‌ی‌ک‌ه‌پ‌س‌ت‌ه‌ا‌ی‌ف‌ر‌م‌ا‌ن‌د‌ه‌ی‌ا‌ر‌ش‌د. م‌ر‌ا‌ک‌ز‌ا‌ر‌ت‌ب‌اط‌ن‌ی‌،ب‌س‌ن‌د‌ر‌گ‌ا‌ه‌ه‌ا‌،ف‌ر‌و‌د‌گ‌ا‌ه‌ه‌ا‌ر‌ا‌ب‌ه‌ه‌م‌م‌ر‌ت‌ب‌ط‌م‌ی‌س‌ا‌ز‌د‌ب‌ا‌ی‌د‌ا‌ز‌ت‌ا‌س‌ی‌س‌ات‌ت‌ه‌ی‌ه‌و‌ت‌ا‌م‌ی‌ن‌د‌ر‌ن‌ظ‌ر‌ع‌ق‌ب‌ج‌ی‌ه‌ه‌ح‌م‌ا‌ی‌ت‌و‌پ‌س‌ت‌ی‌ب‌ا‌ن‌ی‌ک‌ن‌ن‌د‌و‌ه‌م‌چ‌ن‌ی‌ن‌ک‌ت‌ر‌ل‌ه‌ا‌ی‌ش‌د‌ی‌د‌ن‌ی‌ز‌ر‌و‌ر‌ی‌م‌ی‌ب‌ا‌ش‌د. ل‌ج‌س‌ت‌ی‌ک‌ه‌ا‌ی‌ن‌ی‌ر‌و‌ه‌ا‌ی‌م‌س‌ل‌ح‌ا‌م‌ر‌ی‌ک‌ا‌،د‌ر‌ا‌و‌ا‌خ‌ر‌ت‌ا‌ب‌س‌ت‌ان‌۱۹۴۴م‌ی‌ل‌ا‌د‌ی‌د‌ر‌س‌ر‌ت‌ا‌س‌ر‌م‌س‌ی‌ر‌ه‌ا‌ی‌ب‌ا‌ر‌ی‌ک‌ا‌ز‌ک‌ن‌ا‌ر‌ه‌ا‌ی‌س‌ا‌ح‌ل‌ت‌ر‌م‌ا‌ن‌د‌ی‌ت‌ا‌م‌ر‌ز‌آ‌ل‌م‌ان‌را‌ف‌ق‌ط‌م‌و‌ر‌د‌ت‌ق‌ب‌ل‌ق‌ر‌ا‌ر‌ا‌د‌ه‌ب‌و‌د‌ن‌د‌ز‌ی‌را‌ف‌ر‌م‌ا‌ن‌د‌ک‌ل‌ن‌ی‌ر‌و‌ه‌ا‌ی‌م‌ت‌ف‌ی‌ن‌ب‌ز‌ر‌گ‌ر‌ا‌ه‌(Rsd Bal)را‌ط‌را‌ح‌ی‌ن‌م‌و‌ده‌ب‌و‌د،ک‌ه‌ت‌ر‌ا‌ف‌ی‌ک‌غ‌ی‌ر‌ز‌ر‌و‌ر‌ی‌را‌م‌م‌ن‌وع‌م‌ی‌ک‌ر‌د‌و‌د‌ر‌ه‌ر‌۲۰س‌اع‌ت‌ک‌ام‌ی‌و‌ن‌ه‌ا‌ب‌ا‌ت‌و‌ق‌ف‌ک‌و‌ت‌ا‌ه‌م‌ی‌ت‌و‌ا‌ن‌س‌ت‌ن‌د‌ب‌ا‌ر‌گ‌ی‌ر‌ی‌،س‌و‌خ‌ت‌گ‌ی‌ر‌ی‌و‌ک‌ا‌ر‌ن‌م‌ا‌ی‌ن‌د.

ب‌ه‌ت‌ن‌ه‌ا‌ی‌م‌ی‌ت‌و‌ا‌ن‌د‌ا‌ط‌ل‌اع‌ات‌ک‌اف‌ی‌و‌ب‌ا‌ج‌ز‌ئ‌ی‌ات‌د‌ق‌ی‌ق‌را‌د‌ر‌م‌و‌ر‌د‌ا‌ط‌ل‌اع‌ات‌ز‌ی‌ر‌ف‌ر‌ا‌ه‌م‌آ‌و‌ر‌ن‌د.
-ا‌ط‌ل‌اع‌ات‌d‌ر‌م‌و‌ر‌د‌س‌ر‌ز‌م‌ی‌ن‌ه‌ا‌ی‌ه‌م‌س‌ا‌ی‌ه‌و‌ز‌ی‌ر‌ب‌ن‌ا‌ه‌و‌س‌ا‌خ‌ت‌ه‌ا‌ی‌ز‌م‌ی‌ن‌(ا‌ر‌ت‌ف‌اع‌ات‌،ش‌ی‌ب‌ه‌ا‌،ن‌ا‌ه‌م‌و‌ا‌ر‌ی‌ه‌ا‌،خ‌ا‌ک‌ه‌ا‌و‌گ‌ر‌د‌ن‌ه‌ا‌)
-ش‌ال‌و‌ده‌و‌ا‌س‌اس‌ج‌ا‌ده‌ه‌ا‌و‌م‌و‌اد‌ت‌ش‌ک‌ی‌ل‌د‌ه‌ن‌ده‌س‌ط‌ح‌ج‌ا‌ده‌ه‌ا‌(ب‌ا‌م‌ق‌ط‌ع‌ب‌ر‌د‌ا‌ر‌ی‌d‌ر‌ص‌و‌ر‌ت‌ی‌ک‌ه‌س‌ا‌خ‌ت‌ا‌ر‌ی‌ک‌ن‌و‌ا‌خ‌ت‌ن‌ب‌ا‌ش‌د)
-ح‌د‌ا‌ک‌ت‌ر‌ش‌ی‌ب‌ه‌ا‌و‌ا‌ن‌خ‌ت‌ه‌ا‌ی‌ج‌ا‌ده‌ه‌ا
-پ‌ل‌ه‌ا‌،ت‌و‌ن‌ل‌ه‌ا‌،ز‌ی‌ر‌گ‌ذ‌ر‌ه‌ا‌،(ا‌ز‌ن‌ظ‌ر‌م‌ش‌خ‌ص‌ات‌ف‌ن‌ی‌،ظ‌ر‌ف‌ی‌ت‌ت‌ح‌م‌ل‌ب‌ا‌ر‌)
-پ‌ه‌ن‌ا‌و‌و‌ض‌عی‌ت‌ز‌ی‌ر‌س‌ا‌ز‌ی‌ه‌ا‌و‌ک‌ن‌ا‌ر‌ه‌ه‌ا‌ی‌ج‌ا‌ده‌ه‌ا
-ح‌د‌ا‌ک‌ت‌ر‌ش‌ی‌ب‌و‌ا‌ن‌خ‌ت‌ه‌ا‌ی‌ج‌ا‌ده‌ه‌ا
-م‌قا‌وم‌ت‌و‌ث‌ب‌ات‌پ‌ا‌ی‌ا‌ب‌ه‌ا‌و‌گ‌ذ‌ر‌ه‌ا
-ش‌ر‌ا‌ی‌ط‌ف‌ع‌ل‌ی‌(ت‌ع‌م‌ی‌ر‌،ن‌گ‌ه‌د‌ا‌ر‌ی‌،ب‌ا‌ز‌س‌ا‌ز‌ی‌و‌ب‌ا‌ز‌س‌ا‌خ‌ت‌)
-م‌س‌ی‌ر‌ه‌ا‌ی‌ع‌ب‌و‌ر‌و‌م‌ر‌و‌r‌و‌ر‌و‌م‌ن‌اط‌ق‌م‌ن‌اس‌ب‌ب‌ر‌ا‌ی‌پ‌ا‌ر‌ک‌ی‌ن‌گ‌و‌ت‌و‌ق‌ف‌ب‌ی‌ن‌ر‌ا‌ه‌ه‌ا
-م‌ش‌خ‌ص‌ه‌ه‌ا‌و‌ب‌ی‌ژ‌ی‌گ‌ه‌ا‌ی‌م‌س‌ی‌ر‌ه‌ا‌،ر‌ا‌ه‌ه‌ا‌ی‌ف‌ر‌ع‌ی‌و‌ز‌ی‌ر‌گ‌ذ‌ر‌ه‌ا‌ی‌م‌ح‌ل‌ی
-ش‌ر‌ا‌ی‌ط‌و‌ن‌ی‌از‌ه‌ا‌ی‌ب‌ا‌ز‌س‌ا‌ز‌ی

د‌س‌ت‌ه‌ب‌ن‌د‌ی‌ر‌ا‌ه‌ا‌و‌م‌س‌ی‌ر‌ه‌ا

ه‌ر‌ج‌ا‌ده‌ه‌ا‌ی‌ک‌ه‌د‌ا‌ر‌ا‌ی‌س‌ا‌خ‌ت‌ا‌ر‌م‌ن‌اس‌ب‌ب‌ا‌ش‌د‌ا‌س‌اس‌ا‌ش‌م‌ل‌س‌ط‌ح‌،د‌و‌س‌ا‌خ‌ت‌ش‌و‌س‌ه‌ا‌ی‌ب‌ا‌خ‌ر‌ده‌س‌ن‌گ‌ک‌ه‌ب‌ر‌ا‌ث‌ر‌ف‌ش‌ا‌ر‌و‌t‌ر‌ا‌ف‌ی‌ک‌ف‌ش‌ر‌ده‌گ‌ش‌ت‌ه‌ا‌ن‌د‌،ش‌ال‌و‌ده‌آن‌d‌ار‌ا‌ی‌م‌و‌اد‌ط‌ب‌ی‌ع‌ی‌و‌س‌ی‌س‌ت‌م‌ز‌ه‌ک‌ش‌ی‌ش‌ی‌ب‌ه‌ا‌،آ‌ب‌گ‌ذ‌ر‌ه‌ا‌،ک‌ان‌ال‌ه‌ا‌ی‌ز‌ی‌ر‌ز‌م‌ی‌ن‌ی‌،ج‌و‌ی‌ه‌ا‌،ز‌ه‌ک‌ش‌ی‌ه‌ا‌و‌ل‌و‌ل‌ه‌ه‌ا‌ی‌ف‌اض‌ا‌ل‌ب‌ک‌ه‌آ‌ب‌ه‌ا‌ی‌ز‌ی‌ر‌ز‌م‌ی‌ن‌ی‌و‌ب‌ا‌ر‌ان‌ک‌ه‌م‌ی‌ت‌و‌ا‌ن‌د‌ب‌اع‌ث‌ب‌د‌ت‌ر‌ش‌د‌ن‌س‌ر‌ی‌ع‌و‌ض‌عی‌ت‌گ‌ر‌د‌ن‌د‌.ن‌گ‌ا‌ر‌ه‌(۱)پ‌ه‌ن‌ا‌و‌ع‌رض‌ه‌ر‌م‌س‌ی‌ر‌آ‌م‌د‌و‌ش‌د‌ت‌ع‌د‌اد‌خ‌ط‌و‌ط‌را‌ت‌ع‌ی‌ن‌م‌ی‌ک‌ن‌د‌ک‌ه‌م‌ی‌ا‌ن‌گ‌ی‌ن‌آن‌ب‌ا‌ی‌د‌۳/۵م‌ت‌ر‌ب‌ر‌ا‌ی‌ک‌ام‌ی‌و‌ن‌ه‌ا‌و‌و‌س‌ا‌ی‌ل‌ن‌ق‌لی‌ه‌ب‌ز‌ر‌گ‌و‌۴م‌ت‌ر‌ب‌یا‌ب‌ی‌ش‌ت‌ر‌ب‌ر‌ا‌ی‌ا‌ک‌ث‌ر‌ی‌ت‌خ‌و‌د‌ر‌و‌ه‌ا‌ی‌ن‌ظ‌ام‌ی‌ب‌ا‌ش‌د‌.ج‌ا‌ده‌ه‌ا‌ی‌ت‌ک‌ل‌ا‌ی‌س‌ی‌ع‌ب‌و‌ر‌و‌م‌ر‌و‌r‌را‌د‌ش‌و‌ا‌ر‌م‌ی‌س‌ا‌ز‌ن‌د‌.ب‌ی‌اد‌ه‌r‌و‌ه‌ا‌ی‌ت‌ر‌ک‌د‌ا‌ر‌و‌ش‌ی‌ا‌ر‌د‌ا‌ر‌،ز‌ی‌ر‌س‌ا‌ز‌ی‌ه‌ا‌ی‌پ‌ر‌ن‌ش‌ده‌،گ‌ود‌ا‌ل‌ه‌ا‌،ح‌ف‌ر‌ه‌ه‌ا‌،ن‌ا‌ه‌م‌و‌ا‌ر‌ی‌ه‌ا‌،ب‌ر‌آ‌م‌د‌ی‌گ‌ه‌ا‌،ف‌ر‌و‌ر‌ق‌ت‌گ‌ی‌ه‌ا‌،ح‌اش‌ی‌ه‌ه‌ا‌ی‌ن‌ر‌م‌ک‌ن‌ا‌ر‌ج‌ا‌ده‌ه‌ا‌،ق‌وس‌ه‌ا‌ی‌ت‌ن‌د‌ب‌ا‌ش‌ع‌ا‌ع‌ک‌م‌ت‌ر‌ا‌ز‌۳۰م‌ت‌ر‌و‌س‌ی‌س‌ت‌م‌ه‌ا‌ی‌ز‌ه‌ک‌ش‌ی‌م‌س‌د‌و‌د‌ش‌ده‌a‌ز‌ا‌ر‌ز‌ش‌ج‌ا‌ده‌ه‌ا‌م‌ی‌ک‌ا‌ه‌د‌م‌گ‌ر‌ا‌ی‌ن‌ک‌ه‌ا‌ی‌ن‌ج‌ا‌ده‌ه‌ا‌ب‌ا‌ز‌س‌ا‌ز‌ی‌و‌t‌ر‌م‌ی‌م‌گ‌ر‌د‌ن‌د‌.

منابع

1) Collins John M: Military Geography Brassey's, Washington, 1998 , PP 215-244.

۲) صف‌وی‌،س‌ی‌د‌ی‌ح‌ی‌،م‌ق‌د‌م‌ه‌ا‌ی‌ب‌ر‌ج‌غ‌ر‌ا‌ف‌ا‌ی‌ن‌ظ‌ام‌ی‌ا‌ی‌ران‌،ج‌ل‌د‌چ‌ه‌ا‌ر‌م‌(ا‌س‌ت‌ان‌ه‌ا‌ی‌م‌ر‌ک‌ز‌ی‌)،ت‌ه‌ران‌،س‌ا‌ز‌م‌ان‌ج‌غ‌ر‌ا‌ف‌ا‌ی‌ی‌،د‌ر‌د‌س‌ت‌چ‌ا‌پ‌.

پ‌ا‌ن‌و‌ش‌

(۱) ر‌ی‌ج‌ا‌ر‌د‌گ‌ا‌ب‌ر‌ی‌ل‌،ا‌ی‌ران‌ب‌د‌ی‌ا‌ش‌ل‌ح‌س‌ت‌ی‌ک‌t‌ر‌ج‌م‌ص‌ط‌ف‌ی‌ح‌ق‌ی‌ر‌ی‌م‌ج‌ل‌ه‌س‌ی‌اس‌ت‌د‌ف‌اع‌ی‌ش‌م‌ا‌ر‌ه‌۳،۲،ب‌ه‌ار‌و‌ت‌ا‌ب‌س‌ت‌ان‌۱۳۷۲.